

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 562/2014-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. septembra 2014 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti SLOVTERM s. r. o., Národná trieda 76, Košice, zastúpenej advokátom JUDr. Doriánom Mereššom, Žriedlova 10, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uzneseniami Okresného súdu Košice I č. k. 16 Er 5824/2011-115 zo 7. januára 2014 a č. k. 16 Er 5824/2011-121 z 8. januára 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti SLOVTERM s. r. o. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. marca 2014 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti SLOVTERM s. r. o., Národná trieda 76, Košice (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. Doriánom Mereššom,

Žriedlova 10, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uzneseniami Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“ alebo „exekučný súd“) č. k. 16 Er 5824/2011-115 zo 7. januára 2014 a č. k. 16 Er 5824/2011-121 z 8. januára 2014 (ďalej len „uznesenia okresného súdu“ alebo „napadnuté uznesenia“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka (ktorá vystupuje v exekučnom konaní ako povinná) je účastníčkou konania o vymoženie sumy 9 872 € s príslušenstvom a trov exekúcie vedeného okresným súdom pod sp. zn. 16 Er 5824/2011. Exekučným titulom, osvedčeným ako európsky exekučný titul, je rozhodnutie súdu vo Verone (Talianska republika) z 25. októbra 2010 č. 4253/10 Ing. 10851/10 R.G.I.

Keďže sťažovateľka (povinná) v zákonnej lehote po doručení upovedomenia o začatí exekúcie exekútorom podala námietky proti exekúcii, ako i návrh na odklad exekúcie v zmysle ustanovení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov, okresný súd uznesením č. k. 16 Er 5824/2011-66 z 3. júla 2012 odklad exekúcie nepovolil a námietky sťažovateľky proti exekúcii uznesením č. k. 16 Er 5824/2011-84 z 10. decembra 2012 zamietol. Keďže obe rozhodnutia, proti ktorým právna úprava odvolanie nepripúšťa, boli vydané vyšším súdnym úradníkom a sťažovateľka proti nim v zmysle ustanovenia § 374 ods. 4 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“) podala odvolanie, došlo zo zákona podaním odvolania k ich zrušeniu a vo veci opätovne rozhodol sudca. Ten následne napadnutými uzneseniami (č. k. 16 Er 5824/2011-115 zo 7. januára 2014 a č. k. 16 Er 5824/2011-121 z 8. januára 2014) odklad exekúcie rovnako nepovolil a námietky sťažovateľky proti exekúcii zamietol.

Sťažovateľka v sťažnosti namieta, argumentujúc skutkovými okolnosťami prípadu, viaceré pochybenia exekučného súdu v konaní, ako aj v odôvodnení napadnutých uznesení,

z ktorých s poukazom na judikatúru ústavného súdu odvodzuje porušenie označených práv. Zdôrazňuje, že „... exekučný titul nikdy nenadobudol právoplatnosť z dôvodu riadne a včas podaného opravného prostriedku proti nemu... osvedčenie exekučného titulu ako európskeho exekučného titulu nemohlo byť účinne vykonané... celé exekučné konanie považuje za predčasné z dôvodu prebiehajúceho a neskončeného odvolacieho konania proti poslednému rozhodnutiu talianskeho súdu vo Verone... porušovateľ sa žiadnym spôsobom s týmito námietkami vo svojom rozhodnutí nevysporiadal, t. j. jeho rozhodnutie je nepreskúmateľné, arbitrárne... porušovateľ svojim postupom nesplnil svoju povinnosť skúmať zákonnosť exekučného titulu v ktoromkoľvek štádiu už začatého exekučného konania...“.

Sťažovateľka v sťažnosti okrem iného uvádza:

„Nariadenie, v režime ktorého prebieha napadnuté exekučné konanie predstavuje zjednodušenú možnosť voľného pohybu súdnych rozhodnutí medzi členskými štátmi EÚ s cieľom prispieť k zefektívneniu vymáhania cezhraničných pohľadávok. ...

Nariadenie v čl. 6 definuje základné podmienky, ktoré musí rozhodnutie osvedčené ako európsky exekučný titul spĺňať, tieto posudzuje orgán ktorý exekučný titul vydal.

Jednou z podmienok je aj rešpektovanie požiadaviek o minimálnom procesnom štandarde uvedeného v kapitole III tohto nariadenia, ktorý musí byť dodržaný v konaní o nesporných nárokoch. Jedná sa o pravidlá doručovania, obsahové náležitosti návrhu na začatie konania, poučenie odporcu o jeho možných procesných úkonoch atď. Tieto všetky pravidlá boli talianskymi súdmi porušené. ...

Účelu rýchlejšieho konania nemožno predsa podriaďiť objektívne preskúmanie rešpektovania minimálnych pravidiel stanovených nariadením. Ak ich splnenie podmienok má osvedčovať (osvedčenie vydať) ten istý súd alebo dokonca ten istý sudca, ťažko očakávať, že bude konštatovať ich nedodržanie vo svojej vlastnej rozhodovacej činnosti a spravidla to bude mať za následok iba formálne potvrdenie rešpektovania minimálnych procesných štandardov namiesto ich objektívneho preskúmania, čo môže viesť k tomu, že celá procedúra osvedčovania rozhodnutia je vlastne iba zbytočným byrokratickým nástrojom. ...

Porušovateľ sa v odôvodnení napadnutých uznesení ani nezaoberal podstatným argumentom sťažovateľky, že exekučný titul nikdy nemohol riadne nadobudnúť právoplatnosť a to z dôvodu procesných pochybení talianskych súdov, ktorých postupom v konaní bola sťažovateľovi odňatá možnosť konať, talianske súdy nie len nepoučili sťažovateľa, ale predovšetkým sa nezaoberali riadne a včas podaným odporom proti platobnému rozkazu a predmetný odpor proti platobnému rozkazu sťažovateľke bez ďalšieho procesného postupu obratom vrátili naspäť. Exekučný súd sa nijako nevysporiadal s ďalším argumentom sťažovateľky týkajúcim sa prebiehajúceho a doteraz neskončeného konania o riadne a včas podanom odvolaní, ktorý sťažovateľka podala na odvolací súd vo Verone dňa 15. decembra 2011 proti rozhodnutiu prvostupňového súdu z 25. februára 2011 a že teda osvedčenie exekučného titulu ako európskeho exekučného titulu nemohlo byť účinne vykonané. Porušovateľ žiadnym spôsobom neposkytol odpoveď na sťažovateľkine námietky o predčasnosti celého exekučného konania z dôvodu uvedeného prebiehajúceho a neskončeného odvolacieho konania proti poslednému rozhodnutiu talianskeho súdu vo Verone.“

Na základe uvedeného sťažovateľka v sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní prijal sťažnosť na ďalšie konanie a nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo obchodnej spoločnosti SLOVTERM s. r. o. zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právo na spravodlivý proces zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného sudu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Er 5824/2011 a jeho uzneseniami č. k. 16 Er 5824/2011-115 z 7. januára 2014 a č. k. 16 Er 5824/2011-121 z 8. januára 2014 porušené bolo.

2. Uznesenia Okresného sudu Košice I č. k. 16 Er 5824/2011-115 z 7. januára 2014 a č. k. 16 Er 5824/2011-121 z 8. januára 2014 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. Obchodnej spoločnosti SLOVTERM s. r. o. priznáva úhradu trov právneho zastúpenia v sume 426,12 €..., ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť na účet advokáta JUDr. Doriána Merešša, Žriedlová 10, Košice do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľky a skúmal, či nie sú dané dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktoré bránia jej prijatiu na ďalšie konanie.

Sťažovateľka v petite svojej sťažnosti namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a uzneseniami exekučného súdu č. k. 16 Er 5824/2011-115 zo 7. januára 2014 (ktorým okresný súd odklad exekúcie nepovolil) a č. k. 16 Er 5824/2011-121 z 8. januára 2014 (ktorým okresný súd námietky povinnej proti exekúcii zamietol).

V zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

V tejto súvislosti ústavný súd upriamuje pozornosť na princíp subsidiarity vyplývajúci z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Zmysel a účel princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú v občianskom súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám alebo právnickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio – inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 133/05, III. ÚS 444/2012).

Z princípu subsidiarity rovnako vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd

nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Ústavný súd sa preto pri predbežnom prerokovaní sťažnosti primárne zamerá na to, či ochranu tým právam, porušenie ktorých sťažovateľka namieta v konaní pred ústavným súdom, neposkytuje iný súd na základe jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy.

Jedným z právnych režimov, v rámci ktorých slovenské exekučné orgány uznávajú vykonateľnosť cudzích exekučných titulov, je právny režim vykonateľnosti cudzieho exekučného titulu podľa nariadenia parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky (ďalej len „nariadenie“). Nariadenia (regulations) sú jediným prameňom sekundárneho práva, ktorým ich priamu aplikovateľnosť výslovne priznáva Zmluva o založení Európskeho spoločenstva a ktoré vzhľadom na svoju priamu použiteľnosť nevyžadujú žiadne vnútroštátne legislatívne opatrenia, reprezentujú právne záväzný akt Európskych spoločenstiev a Európskej únie (a teda sú súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky). Ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že účel prednosti právne záväzných aktov Európskych spoločenstiev a Európskej únie pred zákonmi Slovenskej republiky možno dosiahnuť iba výkladom druhej vety čl. 7 ods. 2 ústavy, podľa ktorého v záujme dosiahnutia prednosti práva Európskych spoločenstiev a Európskej únie výklad a uplatňovanie zákonov a podzákonných všeobecne záväzných právnych predpisov Slovenskej republiky musí byť v súlade s právne záväznými aktmi Európskych spoločenstiev a Európskej únie.

V zmysle dikcie čl. 20 nariadenia sa vykonávacie postupy riadia právnymi predpismi členského štátu výkonu, pričom rozhodnutie o európskom exekučnom titule sa vykoná za tých istých podmienok ako rozhodnutie vydané v členskom štáte výkonu.

V rámci právneho poriadku Slovenskej republiky je už zmienená procedúra podľa nariadenia len v stručnosti spomenutá v poznámke č. 38 k ustanoveniu § 251 ods. 3 OSP a v Exekučnom poriadku v ustanovení § 41 ods. 2 písm. b), kde sa jasne hovorí o rozhodnutiach osvedčených ako európsky exekučný titul ako o riadnom exekučnom titule.

Nariadenie sa podľa jeho čl. 2 uplatňuje na občianske a obchodné veci (bez ohľadu na podstatu súdu alebo tribunálu), nie však na veci statusové, majetkové práva z manželského zväzku a dedenia, konkurz a vyrovnanie, sociálne zabezpečenie a rozhodcovské konanie. Rovnako sa nevzťahuje na daňové, colné a správne veci alebo na zodpovednosť štátu za konanie alebo nečinnosť pri výkone štátnej moci („*acta iure imperii*“).

Kľúčovou kategóriou pri posudzovaní aplikovateľnosti nariadenia je nespornosť nároku (vymedzená v článku 3 nariadenia) a dodržanie minimálnych štandardov ochrany dlžníka (úpravu nachádzame v III. kapitole nariadenia).

V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že proti vydaniu osvedčenia o európskom exekučnom titule (ďalej len „EET“) v zmysle čl. 10 ods. 4 nariadenia nie je možné podať odvolanie. Na rozdiel od nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (ďalej len „Brusel I“) nie je možné podľa nariadenia v štáte výkonu rozhodnutia žiadne prieskumné (opravné) konanie, a to ani v prípade, ak by sa vzťahovalo na porušenie hmotnoprávneho alebo procesnoprávneho ordre public.

Naproti tomu v nariadení v čl. 23 je výslovne upravená možnosť prerušenia alebo obmedzenia výkonu EET nad rámec EP tak, že ak dlžník vznesie námietku proti rozhodnutiu osvedčenému ako EET (vrátane žiadosti o preskúmanie v zmysle čl. 19)

alebo požiadá o opravu alebo stiahnutie osvedčenia o EET (v súlade s čl. 10), príslušný súd alebo orgán v členskom štáte výkonu môže na žiadosť dlžníka:

- „a) obmedziť vykonávacie konanie na ochranné opatrenia; alebo
- b) podmieniť výkon poskytnutím takej záruky, akú stanoví; alebo
- c) za výnimočných okolností vykonávacie konanie prerušiť.“

Keďže napadnutie exekučného titulu v štáte pôvodu (v preskúmanom prípade ide o Taliansku republiku, konkrétne o súd vo Verone) v zmysle nariadenia prichádza do úvahy kedykoľvek (keďže nariadenie neobsahuje žiadnu lehotu) a rovnako nevyžaduje účinnú žiadosť o opravu alebo stiahnutie osvedčenia o EET (postačujúce je samotné preukázanie podania žiadosti), o postup exekučného súdu (ako súdu výkonu) sa v zmysle ustanovenia čl. 23 nariadenia povinný môže uchádzať kedykoľvek počas exekučného konania.

V súvislosti s tým je potrebné uviesť, že sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nepredstavuje právny prostriedok nápravy, ktorý možno využiť súčasne popri iných prostriedkoch nápravy, ktoré má sťažovateľ k dispozícii; takúto sťažnosť možno uplatniť iba v tom prípade, ak napriek vyčerpaniu všetkých prípustných prostriedkov nápravy došlo podľa tvrdenia sťažovateľa k porušeniu jeho základných práv alebo slobôd (m. m. IV. ÚS 21/02).

Ústavný súd nezistil žiadne dôvody na pripustenie výnimky zo zásady, že spravodlivosť konania pred všeobecnými súdmi možno posudzovať len vo vzťahu k právoplatne skončenému konaniu, t. j. ku konaniu ako celku, ale nie k jeho jednotlivým častiam, ako sa sťažovateľka zjavne nesprávne domnieva. Pokiaľ by ústavný súd vecne preskúmal sťažnosť predtým, ako o veci samej definitívne rozhodne príslušný súd, mohol by zasiahnuť do rozhodovania všeobecných súdov a nedodrжал by princíp subsidiarity sťažnosti ustanovený v čl. 127 ods. 1 ústavy.

Sťažovateľka si preto nemôže vybrať orgán verejnej moci, ktorý jej má poskytnúť ochranu pred namietaným porušením jeho práv. Povinnosťou sťažovateľky je vyčerpať všetky právne prostriedky ochrany ňou označených práv, porušenie ktorých namieta, tak

ako to umožňuje právny poriadok Slovenskej republiky. Až po ich vyčerpaní a za predpokladu, že by boli splnené ostatné ústavné aj zákonné podmienky, by mohla byť daná právomoc ústavného súdu (IV. ÚS 171/04).

Vychádzajúc z postavenia ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy), ktorý nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), ústavný súd sťažnosť sťažovateľky po jej predbežnom prerokovaní odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Keďže ústavný súd odmietol sťažnosť už pri jej predbežnom prerokovaní, bolo bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky uvedenými v petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. septembra 2014